



ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΛΟΓΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΑΝ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ

ΙΔΡΥΤΗΣ : ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ : ΠΕΤΡΟΣ ΧΑΡΗΣ

ΤΟΜΟΣ ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΟΣ ΠΡΩΤΟΣ
ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ – ΙΟΥΝΙΟΣ
1952



Ε.Υ.Δ. ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΛΟΓΙΑΣ
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2008

μπόρεσα νὰ μὴν περάσω στὸ σημειωματάριό μου ἐκεῖνο τὸν ἀπομεσημεριανὸ χορὸ στὸς Λειβανάτες καὶ νὰ μὴν ξαναγουρίσω μὲ τὴ θύμηση σὲ κείνο τὸ χοροστάσι, πού μέσα στὴ φτώχεια του καὶ στὴν ἀπλοϊκότητά του διατηροῦσε κάποιον ἦθος. Δὲν εἶχε χρώμα, εἶχε ἦθος. Μιὰ ψυχικὴ εὐγένεια καὶ μιὰ ζέστα καρδιάς καὶ μιὰ συγκινητικὴ καὶ φιλόξενη ἀνοιχτοσύνη.

Καθὼς φεύγαμε, τυχαῖα ἔπεσε ἡ ματιὰ μου σ' ἓνα γειτονικὸ μπαλκόνι, ἀπὸ ξύλο πολυκαιρινό, σπασιμὲνο, στὸ βάθος, μέσ' ἀπὸ τὴ μπαλκονόπορτα, δύο γηρασιμένες καὶ μαραζωμένες γυναῖκες καθόνταν ἀσάλευτες στὶς καρέκλες τους. Πρόσφατος θάνατος τίς εἶχε πικρὰ δοκιμάσει, καθὼς φαινόταν. Καὶ κοιτάζαν τὸ πλήθος τοὺς διασκεδαστὲς καὶ ἀκουσμαίνονταν «τ' ἀργανα» μὲ κατασταλαγιμένη θλίψη. Δυὸ ἔρημες γυναῖκες, πού δὲν τίς συλλογίστηκε κανεὶς. Δὲ θὰ τὸ μάθουν ποτέ, πὼς ἓνας περαστικὸς τίς συλλογίστηκε.

I. M. Π.

Ἄλλες δυὸ ἀντιρρήσεις.

Ἐχω κ' ἐγὼ τίς δυὸ ἀντιρρήσεις μου πρὸς ὅσα γράφει ὁ φίλος Καρθαῖος στὸ προηγούμενο τεύχος τῆς «Ν. Ἐστίας». Ἡ μεγάλη, φυσικά, ἀναφέρεται στὸ ἀνοιχτόκαρδο ἐγκώμιο, πού ἀπευθύνει στὸ γράψιμό μου. Ἐνας ἀνθρώπος, πού δεινὰ βασανίζεται μὲ τὰ προβλήματα τοῦ Λόγου, ἀκαταστάλαχτος πάντα, αὐτὸ καὶ μόνο αἰσθάνομαι ὅτι εἶμαι. Χωρὶς μετριοφροσύνη. Τὴ μετριοφροσύνη τὴ σιχαίνομαι, γιατί τὴν ἔχουν ξεφτίσει οἱ ξεπασσιμένοι κ' οἱ καυχησιάρηδες.

Ἡ ἀντίρρηση ἢ μικρὴ ἀνήκει ὄχι, βέβαια, σὲ κείνα πού, σοφότερα πάντα καὶ ἀλάθευτα παρατηρεῖ ὁ Καρθαῖος. Μὰ στὴν ἀποψη, πὼς μπορούμε κάπως νὰ υἱοθετήσουμε ὅλα τὰ μὴ κανονικὰ σχηματισμένα παράγωγα, ἀρκεῖ νὰ βρισκονται κάπου γραμμένα, σὲ χρόνια παλιότερα. Τὴ γραφὴ τοῦ Βυζάντιου τὴν εἶχα προσέξει κ' ἐγὼ, καθὼς καὶ τὴν ἀναφορὰ τοῦ Βλαστοῦ, μὰ δὲν τίς βρήκα πειστικές. Τόχα, παρατηρήσει, ἄλλωστε, πὼς εἶναι κοινότητα τοῦ τύπου «ἀγαναχτισμένος» ἢ χρήση. Μὰ καὶ τύποι ἄλλοι παρόμοιοι κοινότητες εἶναι, χωρὶς γιὰ τοῦτο νὰ παύουν νὰ εἶναι ἀδόκιμοι. Τὰ λεξικά συχνὰ μᾶς πείθουν, πὼς μπορούμε νὰ λέμε περίπου τὰ πάντα, γιατί τὰ πάντα ἔλαχε κάποτε νὰ εἰπωθοῦν καὶ κάπου, σὲ παλιότερα κείμενα, νὰ γραφοῦν. Τὸ «ἀγαναχτισμένος» δὲν εἶναι ἀπὸ τοὺς ἀνώμαλα σχηματισμένους τύπους, πού μπορούν ἀνεμπόδιστα νὰ υἱοθετηθοῦν ἀπὸ τὴ γλωσσικὴ καὶ τὴν αἰσθητικὴ μας συνείδηση. Τὸ «ἀγρυπνισμένος» καὶ τὸ «τυραννισμένος», πού μνημονεύει ὁ Καρθαῖος, κατέχουν ἀναμφισβήτητο αἰσθητικὸ βάρος. Εἶναι πιὸ ἔντονα, πιὸ μετὰ καὶ πιὸ ζεστά ἀπὸ τὸ «ἀγρυπνημένος» καὶ «τυραννημένος», πού δὲ μᾶς λένε τίποτα. Δὲ συμβαίνει τὸ ἴδιο, νομίζω, μὲ τὸ «ἀγαναχτισμένος», πού, ἀρκεῖ νὰ τ' ἀκούσεις, γιὰ νὰ συλλογιστεῖς τὴν ἀνωμαλία τοῦ σχηματισμοῦ του, ἐνῶ δὲν τὴ συλλογιέσαι στ' ἄλλα. Ἐξακολουθεῖ λοιπὸν νὰ εἶναι ἓνας τύπος ἀδύνατος. Αὐτὸ καὶ μόνο θέλησα νὰ παρατηρή-

σω. Κ' εἶμαι ἀληθινὰ εὐτυχισμένος, πού ἔδωσα τὴν ἀφορμὴ νὰ πει τόσα σωστά καὶ ὁμορφα πράγματα ὁ Καρθαῖος.

I. M. Π.

Ἡ νομικὴ ἐπιστὴμὴ καὶ ἡ δημοτικὴ.

Ἡ καθιέρωση τῆς δημοτικῆς καὶ στὴ νομικὴ ἐπιστὴμῃ, ἔπειτ' ἀπὸ τὴν ὀλοκληρωτικὴ ἐπικράτησή της στὴ λογοτεχνία, νομίζω ὅτι εἶναι ζήτημα ὄριμο ν' ἀνακινηθῇ. Ἡ ἐπιστὴμὴ πού ἔχει τὸ χάρισμα νὰ ἀντικρούη τὴν πραγματικότητα χωρὶς προκαταλήψεις καὶ φανατισμούς, εἶναι ἡ μόνη ἱκανὴ νὰ χαράξῃ καὶ τὴν ὀρθὴ κατεύθυνση γιὰ τὴ γλώσσα, μιὰ κατεύθυνση φωτεινὴ, πού θὰ δώσῃ τὴ χαρὰ τῆς πνευματικῆς ἀπολυτρώσεως, ἀπὸ ἓνα νεκρὸ καὶ ἀψυχο γλωσσικὸ κατασκευάσμα. Ἡ κατάκτηση τῆς δημοτικῆς καὶ στὴν ἐπιστὴμῃ ἔχει προχωρήσει ἀρκετὰ τὰ τελευταῖα χρόνια ἐκτὸς ἀπὸ τὴ νομικὴ. Γιατί ὅμως ἡ δημοτικὴ γλώσσα νὰ μὴ κατακτήσῃ καὶ τὰ ἀπάτητα ὡς τώρα ἐδάφη τῆς νομικῆς ἐπιστῆμης; Γιατί τάχα ἡ νομικὴ ἐπιστὴμὴ πρέπει νὰ μείνῃ ἀκόμη στοὺς καθιερωμένους ἀπὸ τὴν παράδοση γλωσσικούς τύπους, ὅταν ἐρευνᾷ τὰ προβλήματα πού σχετίζονται ἀμεσώτα μὲ τὴν κοινωνικὴ μας ζωὴ; Καὶ γιατί αὐτὰ τὰ προβλήματα τῆς κοινωνικῆς ζωῆς, ὅπως ζωντανὰ καὶ παλμώδη ἐμφανίζονται, πρέπει νὰ ἀναλύονται μὲ γλώσσα ἄλλη ἀπὸ ἐκείνη πού ἔχει ἡ κοινωνικὴ ζωὴ καθιερώσει καὶ νὰ ἐρευνῶνται μὲ γλώσσα πού δὲν τὴν ἐννοεῖ ὁ λαὸς καὶ πρὸ παντὸς δὲν τὴν αἰσθάνεται; Ἡ δημοτικὴ μας γλώσσα, τὸ θαυμάσιο αὐτὸ ἐκφραστικὸ ὄργανο τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου, ἀριστα μπορεῖ νὰ ἐκφράσῃ καὶ τὰ διανοήματα τῆς νομικῆς ἐπιστῆμης, ὥστε νὰ γίνουν κτῆμα τοῦ λαοῦ οἱ νόμοι τοῦ Κράτους, ἀπαλλαγμένοι ἀπὸ τίς σκοτεινὲς καὶ ἀνεξήγητες πολλὰς φορὲς ἐκφράσεις καὶ γὰ μέρους μορφώσεως ἀκόμη ἀνθρώπου, πού εἶναι ὅμως ὑποχρεωμένοι νὰ τοὺς γνωρίζουν ὅλοι, ἀφοῦ κατὰ θεμελιώδη ἀρχὴ τῆς Πολιτείας δὲν συγχωρεῖται τοῦ νόμου ἡ ἀγνοία. Ἐκτὸς ὅμως ἀπὸ τὴν ἐκφραστικὴ ἀπλότητα τῶν νόμων, νομίζω ὅτι καὶ ἡ ἐπίσημη διατύπωση τῶν δικαστικῶν ἀποφάσεων στὴ δημοτικὴ, μὲ τὴν ἀπλότητα καὶ τὴ σαφήνεια τοῦ δικαστικοῦ ὕφους τῶν, θὰ ἐξασφάλιζε μεγαλύτερη ἀπήχηση στὴ μεγάλη μάζα τοῦ λαοῦ, πού ἔπαυσε νὰ ἔχει ψυχικὴ ἐπαφὴ μὲ τὴν καθαρεύουσα. Ἡ σαφὴς ἄλλωστε καὶ ἀβίαστη γλωσσικὴ ἐκφραση τῶν νοημάτων εἶναι πάντα ἓνα ἀπὸ τὰ πιὸ χαρακτηριστικὰ σημεῖα τῆς προόδου.

ANT. ΚΑΝ.

ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ

Ἐνα ἱστορικὸ ἑλληνικὸ ἔργο.

Θέατρο, Θίασος Κοτοπούλη : Γ. Θεοδοκά, «Κατοαντώνης», δράμα σὲ τρεῖς πράξεις. — Θέατρο Κοτοπούλη : Χορευτικὴ δὴμὸς Μάτεῦ.

Ἡ Κα Κατερίνα εἶχε ζητήσῃ πρὶν ἀπὸ λί-